

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu - Wydział VIII Ubezpieczeń Społecznych

w składzie : Przewodnicząca **SSO Renata Pohl**

Protokolant st. sekr. sąd. Magdalena Gózdź

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2015 roku w Poznaniu

odwołania **Z. J.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

z dnia 2 czerwca 2014 roku Nr (...)

w sprawie **Z. J.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

1. Zmienia zaskarżoną decyzję o tyle tylko, iż ustala, że odwołująca Z. J. nie ma obowiązku zwrotu odsetek za okres od 23 października 2012r. do 2 czerwca 2014r. w kwocie 3.293,75 zł od nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 października 2012r. do 31 stycznia 2013r. oraz od 1 września 2013r. do 31 grudnia 2013r.

2. W pozostałym zakresie odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 czerwca 2014 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440), art. 84 ust. 1, ust. 9 i ust. 11 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2013 r. poz. 1442 ze zm.), zobowiązał **Z. J.** do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 1 października 2012 r. do dnia 31 stycznia 2013 r. oraz za okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. w kwocie 24.794,80 zł wraz z odsetkami za okres od dnia 23 października 2012 r. do dnia 2 czerwca 2014 r., tj. kwoty 3.293,75 zł. W treści decyzji wskazano, że nadpłata renty rodzinnej powstała w związku z nieuczestniczeniem na zajęciach, frekwencja poniżej 50%.

Od powyższej decyzji - w formie i terminie przewidzianym prawem – odwołała się **Z. J.** wnosząc o jej uchylenie. W uzasadnieniu odwołująca podniosła, że w okresie od dnia 1 października 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. była ona nieprzerwanie uczniem Policealnej Szkoły Cosinus w P. na kierunku administracja. Odwołująca, powołując się na orzecznictwo, podniosła, że prawo do renty rodzinnej jest związane przede wszystkim z posiadaniem statusu ucznia lub studenta, status ten natomiast ustaje z chwilą skreślenia z listy uczniów lub studentów. Nadto odwołująca wskazała, że w spornym okresie nie wykonywała żadnej innej pracy zarobkowej. Sytuacja rodzinna zmusiła ją do opieki nad się

dwoma babciami J. J. (zm. 7 kwietnia 2013 r.) oraz I. S. z uwagi na ich podeszły wiek i zły stan zdrowia, a szczególnie ogólny stan zdrowia J. J., która cierpiała na demencję starczą.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację faktyczną i prawną przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. J. urodziła się w dniu (...) W związku ze zgonem w dniu 23 listopada 2006 r. jej ojca, B., w dniu 27 grudnia 2006 r. matka odwołującej E. J. złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej na rzecz odwołującej. Do wniosku dołączyła zaświadczenie wystawione przez II Liceum Ogólnokształcące im. Generałowej Z. i H. M. w P. potwierdzające, iż w roku szkolnym 2006 / 2007 Z. J. była uczniem 3 klasy.

Decyzją z dnia 12 stycznia 2007 r. organ rentowy przyznał Z. J. prawo do renty rodzinnej i to od dnia 26 listopada 2006 r. do dnia 31 sierpnia 2007 r. tj. od dnia śmierci do końca sierpnia 2007 roku. Termin płatności ustalono na 20 dzień każdego miesiąca. Wysokość świadczenia ustalona została na kwotę 2.434,80 zł.

Jako adresata decyzji wskazano matkę odwołującej E. J. (osobę upoważnioną – opiekuna odwołującej) zawierała pouczenie o tym, że prawo do renty ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do świadczenia (pkt III), a nadto że osoba uprawniona do renty rodzinnej powinna powiadomić organ rentowy o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty, a mianowicie zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 lat, a jeżeli uczy się w szkole lub uczelni należy nadesłać zaświadczenie o kontynuowaniu nauki i dacie programowego jej ukończenia (pkt X 1.1). Jednocześnie wskazano, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest zobowiązana do ich zwrotu – za nienależnie pobrane świadczenie uważa się m.in. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa (pkt IV. 1.).

Dowód: bezsporne, wniosek o rentę rodzinną wraz z zaświadczeniem, decyzja ZUS z dnia 12 stycznia 2007 r. w aktach rentowych

W związku z podjęciem przez odwołującą studiów na Uniwersytecie im. A. M. w P. na Wydziale (...) na kierunku prawa (pięcioletnie studia stacjonarne magisterskie) decyzją z dnia 11 września 2007 r. a następnie decyzją z dnia 8 października 2007 r. przyznano odwołującej prawo do renty rodzinnej na dalsze okresy, tj. do dnia 30 września 2012 r. W dniu 27 czerwca 2012 r. odwołująca zdała egzamin magisterski i ukończyła studia magisterskie na Wydziale (...)im. A. M. w P., uzyskując tytuł magistra prawa.

Dowód: bezsporne, decyzje z dnia 11 września 2007 r. oraz z dnia 8 października 2007 r., zaświadczenie o ukończeniu studiów wyższych w aktach ZUS

Decyzją z dnia 7 września 2012 r. wstrzymano wypłatę świadczenia od dnia 1 października 2012 r.

Dowód: bezsporne, decyzja z dnia 7 września 2012 r. w aktach ZUS

W dniu 3 października 2012 r. do Zakładu wpłynęło zaświadczenie Zaocznej Policealnej Szkoły (...) w P. z dnia 04.09.2012 r., w którym wskazano, iż odwołująca jest słuchaczem tej szkoły na semestrze pierwszym w roku szkolnym 2012/2013. Przyjęcie do szkoły nastąpiło w dniu 4 września 2012 r., a planowany termin zakończenia nauki przypada na sierpień 2014 roku, nauka trwa cztery semestry.

Decyzją z dnia 9 października 2012 r. - skierowaną do odwołującej - organ rentowy przyznał jej prawo do renty rodzinnej na dalszy okres, tj. do dnia 31 grudnia 2013 roku. zawierała pouczenie o tym, że prawo do renty ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do świadczenia (pkt III), a nadto że osoba uprawniona do renty rodzinnej powinna powiadomić organ rentowy o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty, a mianowicie zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 lat, a jeżeli uczy się w szkole lub uczelni należy nadesłać zaświadczenie o kontynuowaniu nauki i dacie programowego jej ukończenia

(pkt X 1.1). Jednocześnie wskazano, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest zobowiązana do ich zwrotu – za nienależnie pobrane świadczenie uważa się m.in. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa (pkt IV. 1.).

Dowód: bezsporne, zaświadczenie oraz decyzja z dnia 9 października 2012 r. w aktach rentowych

Decyzją z dnia 10 grudnia 2013 r. Zakład wstrzymał wypłatę świadczenia od dnia 1 stycznia 2014 r. z uwagi na ukończenie przez odwołującą 25 lat.

Dowód: bezsporne, decyzja z dnia 10 grudnia 2013 r. w aktach rentowych

Pismem z dnia 17 grudnia 2013 r. organ rentowy zwrócił się do Zaocznej Policealnej Szkoły (...) o:

- 1) podanie tego, czy odwołująca w okresie od 01.10.2012 r. do 31.12.2013 r. uczęszczała na zajęcia oraz czy nieprzerwalnie była słuchaczem tej szkoły,
- 2) jeżeli nie uczęszczała to podanie daty skreślenia z listy słuchaczy.

W dniu 12 stycznia 2014 r. do organu rentowego wpłynęło pismo (...)

Sp. z o.o. z siedzibą w P., w którym podano, że Z. J. została zapisana do Zaocznej Policealnej Szkoły (...) na kierunku (...) na semestr pierwszy dnia 4 września 2012 r. i dnia 31 stycznia 2013 r. została skreślona z listy słuchaczy z powodu braku 50 % frekwencji na zajęciach. Frekwencja wynosiła 0%.

W związku z przedłożeniem w toku postępowania wyjaśniającego przez odwołującą zaświadczenia nr (...), z treści którego wynikało, że została ona skreślona z listy słuchaczy w/w szkoły w dniu 31 stycznia 2013 r. oraz zaświadczenia nr (...), z treści którego z kolei wynikało, że odwołująca została przyjęta do w/w szkoły w dniu 1 lutego 2013 r. a następnie skreślona z listy słuchaczy w dniu 31 stycznia 2014 r., Zakład pismem z dnia 3 marca 2014 r. zwrócił się do Zaocznej Policealnej Szkoły (...) o podanie czy odwołująca w okresie od 01.02.2013 r. do 31.12.2013 r. była nieprzerwalnie słuchaczem tej szkoły oraz czy uczęszcza na zajęcia a jeżeli nie to o podanie powodu skreślenia.

W dniu 21 marca 2014 r. do organu rentowego wpłynęło pismo (...)

Sp. z o.o. z siedzibą w P., w którym podano, że Z. J. była słuchaczem tej szkoły na kierunku (...) w okresie od dnia 01.02.2013 r. do dnia 31.01.2014 r. i została skreślona z listy słuchaczy drugiego semestru z powodu braku 50 % frekwencji na zajęciach. W ciągu trwania pierwszego semestru (01.02.2013 r. – 31.08.2013 r.) odwołująca miała wymaganą frekwencję i zaliczyła egzaminy kwalifikacyjne, w związku z tym została promowana na kolejny semestr. W ciągu trwania drugiego semestru (01.09.2013 r. – 31.01.2014 r.) osiągnęła jedynie 17 % frekwencji i w związku z powyższym została skreślona z listy słuchaczy.

Dowód: pisma ZUS z dnia 17 grudnia 2013 r. i 3 marca 2014 r., pisma (...) sp. z o.o. z dnia 12 stycznia 2014 r. oraz z dnia 19 marca 2014 r. (w aktach ZUS)

Wobec powyższego, decyzją z dnia 2 czerwca 2014 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. zobowiązał odwołującą do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 października 2012 r. do 31 stycznia 2013 r. oraz za okres od dnia 1 września 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. w kwocie 24.794,80 zł wraz z odsetkami za okres od 23 października 2012 r. do dnia 2 czerwca 2014 r., tj. kwoty 3.293,75 zł.

Dowód: zaskarżona decyzja w aktach ZUS

W Zaocznej Policealnej Szkole (...) obecność słuchaczy na zajęciach była odnotowywana. Zajęcia odbywały się od piątku do niedzieli, od rana do godziny 15.00, 16.00. Nauka na kierunku (...) trwała 4 semestry.

Odwołująca była słuchaczem wskazanej wyżej szkoły od dnia 4 września 2012 r. na w/w kierunku w semestrze trwającym od 04.09.2012 r. do 31.01.2013 r., w roku szkolnym 2012/2013. W dniu 31 stycznia 2013 r. została skreślona z listy słuchaczy z uwagi na frekwencję wynoszącą 0%. Odwołująca nie pojawiła się na żadnych zajęciach.

Następnie po ponownym zapisaniu się do w/w szkoły w semestrze trwającym od 1.02.2013 r. do 31.08.2013 r. w roku szkolnym 2012/2013 odwołująca uczęszczała na zajęcia i przystąpiła do egzaminów semestralnych.

Frekwencja odwołującej na zajęciach w tym semestrze wynosiła:

- 02/2013 r. – 100 %,
- 03/2013 r. – 86 %,
- 04/2013 r. – 67 %,
- 05/2013 r. – 69 %,
- 06/2013 – 100 %.

W dniu 7 kwietnia 2013 r. zmarła babcia odwołującej J. J., którą według swojego oświadczenia opiekowała się odwołująca z uwagi na jej podeszły wiek i zły stan zdrowia (demencja starcza).

Po otrzymaniu promocji na kolejny semestr trwający od 1.09.2013 do 31.01.2014 w roku szkolnym 2013/2014 – frekwencja odwołującej wynosiła:

- 09/2013 r. – 20 %,
- 10/2013 r. – 0 %,
- 11/2013 r. – 0 %,
- 12/2013 r. – 17 %,
- 01/2014 r. – 0%.

W trakcie semestru trwającego od 1.09.2013 do 31.01.2014 w roku szkolnym 2013/2014 odwołująca rozpoczęła odbywanie stażu w kancelarii prawniczej. Do kancelarii przychodziła codziennie.

Dowód: pismo (...) sp. z o.o. z dnia 15 grudnia 2014 r. (k. 21 – 22 akt sprawy), zeznania odwołującej (k. 24 – 24v akt sprawy), odwołanie k. 4 akt sprawy

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: dokumentów znajdujących się w aktach ZUS R/0914668/15 oraz w aktach sprawy, tj. pisma Zaocznej Policealnej Szkoły Cosinus w P. z dnia 15 grudnia 2014 r. (k. 21-22), jak i częściowo zeznań odwołującej (k. 24-24v).

Oceniając zgromadzony w toku postępowania materiał dowodowy Sąd dał wiarę zebranym w sprawie dokumentom. Dokumenty urzędowe Sąd uznał za wiarygodne i miarodajne, albowiem sporządzone zostały przez organy do tego uprawnione z zachowaniem wymaganej formy. Za wiarygodne Sąd uznał także dokumenty prywatne stanowiące zgodnie z art. 245 k.p.c. dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Należy podkreślić, że ich wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Jedynie częściowo Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej, a mianowicie w zakresie w jakim zeznała ona, że nie uczęszczała do Zaocznej Policealnej (...)na zajęcia. Jej natomiast wypowiedzi dotyczące tego, że nie chodziła na zajęcia w semestrze 2012/2013 (04.09.2012 – 31.01.2013) oraz w semestrze 2013/2014 (01.09.2013 – 31.01.2014) z uwagi na ciężące na niej obowiązki rodzinne nie zasługiwały w ocenie Sądu na przymiot wiarygodności w świetle

całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz zasad doświadczenia życiowego. Skoro bowiem odwołująca mogła uzyskać frekwencję w semestrze 2012/2013 (01.02.2013-31.08.2013) na poziomie 67 % - 100% (tj. pow. 50%), to tym samym mogła ją uzyskać pozostałych semestrach przypadających na sporny okres. Tymczasem odwołująca w semestrze 2012/2013 (04.09.2012 – 31.01.2013) nie uczęszczała w ogóle, a w semestrze 2013/2014 (01.09.2013 – 31.01.2014) uzyskiwała frekwencję na poziomie 17 %. Nadto sama odwołująca przyznała, że jedna z osób którymi się w szczególności opiekowała - babcia J. J. zmarła w dniu 7 kwietnia 2013 r., a zatem w trakcie trwania semestru 2012/2013 (01.02.2013-31.08.2013), tj. tego w którym uzyskała ona frekwencję powyżej 50%. Od tego momentu odwołująca była już mniej obciążona obowiązkami rodzinnymi. Poza tym w semestrze 2013/2014 (01.09.2013 – 31.01.2014) odwołująca podjęła się również odbywania stażu w kancelarii prawniczej, przy czym w kancelarii zobowiązana była być codziennie. Skoro zatem zdecydowała się na taki staż to musiała mimo ciężących na niej obowiązków dysponować wolnym czasem. W przedmiotowej sprawie istotne jest również to, że zajęcia w Policealnej Szkole (...) odbywały się od piątku do niedzieli, do godziny 15.00, 16.00. Stąd też uczestnictwo w zajęciach szkolnych wymagało mniejszego zaangażowania ze strony odwołującej aniżeli staż, przy czym nie kolidowało z tym stażem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440, zwanej dalej u.e.r.) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia jest zobowiązana do ich zwrotu. Zwrotu można domagać się za okres lat trzech, chyba, że osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty a pomimo tego było ono jej wypłacane – wówczas można żądać zwrotu za 12 miesięcy.

Za nienależnie pobrane świadczenia rozumie się :

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia;
- 3) świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Renta rodzinna wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dłużej niż faktycznie przysługiwała, stanowi świadczenie nienależne, które podlega zwrotowi. Zgodnie bowiem z art. 68 ustawy u.e.r., renta rodzinna po przekroczeniu 16 roku życia przysługuje do czasu ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat. Przesłanką do wypłaty renty po ukończeniu 16 roku życia jest kontynuowanie nauki. Renta rodzinna pełni głównie funkcję alimentacyjną, jej celem podstawowym jest dostarczenie środków utrzymania tym dzieciom, które, ze względu na wiek, stan zdrowia lub kształcenie się, nie mają możliwości pozyskiwania tychże środków własną pracą (działalnością zarobkową), a jednocześnie - stanowi pieniężną rekompensatę utraty ekonomicznego wsparcia ze strony zmarłego rodzica (innej osoby, na której ciążył obowiązek alimentacyjny wobec dziecka). Podkreślenia jednak wymaga, że renta rodzinna nie jest świadczeniem socjalnym przyznawanym każdemu kto utracił rodzica i którego sytuacja finansowa jest trudna, a jedynie ma ułatwić osobom uczącym się zdobycie lepszego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

W kwestii rozumienia przepisu art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 sierpnia 2012 r. (I UK 96/12 LEX nr 1226829) Sąd Najwyższy odniósł się do stanowiska (zaprezentowanego przez Sąd II instancji na gruncie rozpoznawanej sprawy), zgodnie z którym, prawo do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wiąże się z "kontynuowaniem nauki, a nie jej wynikami". Według tego poglądu prawo do renty rodzinnej miałyby uczeń (słuchacz) szkoły w okresie, w którym

zgodnie ze statutem szkoły jest uczniem (słuchaczem), przy czym okres ten rozpoczyna się z dniem przyjęcia do szkoły i zazwyczaj trwa do dnia programowego zakończenia nauki albo do dnia skreślenia z listy uczniów (słuchaczy). Zdaniem Sądu II instancji uzależnienie prawa do renty rodzinnej od wyników w nauce i obecności na zajęciach nie daje się pogodzić z "jasnym i niebudzącym wątpliwości" brzmieniem przywołanej regulacji. W odniesieniu do tego poglądu, Sąd Najwyższy zważył, że wykładnia językowa art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej nie prowadzi do wniosku, iż wystarczającą przesłanką prawa do renty rodzinnej dziecka w wieku powyżej 16 lat jest formalne posiadanie statusu ucznia. Wręcz odwrotnie "ukończeniem nauki w szkole" w rozumieniu tego przepisu jest uczęszczanie do szkoły, faktyczne realizowanie jej programu (choćby z negatywnymi rezultatami), a więc kształcenie się (językowo nauka w szkole to uczenie się, kształcenie się lub uczenie, kształcenie kogoś, lekcje, studia, edukacja; stąd ktoś jest chętny i przykłada się do nauki lub nie). Możliwe są określone przerwy w nauce (rozszerzająca wykładnia funkcjonalna przepisu), nawet powodujące czasową utratę statusu ucznia w danej szkole, ale o charakterze przejściowym, wywołane jednak nadzwyczajnymi i obiektywnymi przyczynami. Zdaniem Sądu Najwyższego nie można natomiast mówić o pobieraniu nauki ("kończeniu nauki w szkole"), gdy uczeń nie wykonuje żadnych czynności polegających na kształceniu się a zapisanie się do szkoły (uzyskanie statusu ucznia) ma wyłącznie charakter formalny, zwłaszcza gdy ma celu tylko zachowanie prawa do renty rodzinnej.

Z kolei w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 lipca 2012 r. wydanego w sprawie I UK 65/12, Sąd Najwyższy wskazał, że do nabycia prawa do renty rodzinnej nie wystarczy samo formalne zapisanie się i status ucznia (słuchacza) w szkole. Ważna jest przesłanka materialna świadczenia, gdyż funkcją renty jest zapewnienie świadczenia, gdy dziecko się uczy. Skoro dzieciom do 16 roku życia przysługuje renta rodzinna bez wyraźnie zastrzeżonego w ustawie warunku nauki w szkole, to wynika to zapewne stąd, że w tym wieku występuje obowiązek szkolny. Natomiast jeśli dziecko przekroczy 16 lat, to renta rodzinna przysługuje mu „do ukończenia nauki w szkole”, nie dłużej niż do osiągnięcia 25 lat życia, co oznacza, że nie wystarczy sam wiek, lecz chodzi także o kontynuowanie nauki, a to zależy od ucznia. Renta rodzinna zależy więc od określonych starań dziecka w roli ucznia, gdyż z regulacji ustawy wynika, że celem nie jest sama nauka ale także jej ukończenie. Trudno mówić o kontynuowaniu – pobieraniu nauki, gdy uczeń nic nie robi i status ten ma tylko z samego faktu zapisania się do szkoły. W uzasadnieniu tego wyroku, Sąd Najwyższy zwrócił także uwagę, iż w orzecznictwie oceniano indywidualne przypadki, które usprawiedliwiały i czasowo nie pozwalały uczniowi uczestniczyć w zajęciach szkolnych, na przykład z powodu choroby lub urlopu (wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 2004 r., I UK 3/04), jednak są to każdorazowo sytuacje jednostkowe uzasadniające przerwę w nauce, które potwierdzają tylko zasadę, która wymaga faktycznego podjęcia i kontynuowania nauki. Sąd Najwyższy wskazał, że wprawdzie w judykaturze zaprezentowane zostało stanowisko, według którego za wystarczający uznano sam status ucznia (wyrok SA w Katowicach z 8 kwietnia 2008 r., III AUa 1524/07, czy wyrok SA w Warszawie z 17 marca 2005 r., III AUa 702/04), jednakże orzeczenia te dotyczyły sytuacji, gdy uczeń nie mógł pobierać nauki ze względu na stan zdrowia i wyraźnie zastrzeżono, że nawet przy braku systematyczności uczestnictwa w zajęciach "istota ucznia sprowadza się wówczas do sprawdzania w trakcie egzaminów wiedzy nabytej w domu albo na zajęciach praktycznych" (wyrok SA w Lublinie w wyroku z 14 czerwca 2006 r., III AUa 1467/05).

Podobny pogląd został przedstawiony również w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego, tj. m.in. z dnia 13 maja 2014 r., I UK 414/13, z dnia 19 lutego 2013 r., I UK 471/12 oraz w wyrokach m.in. Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2014 r., III AUa 51/14 oraz z dnia 20 maja 2013 r., III AUa 542/13.

Konkludując, skład orzekający w niniejszej sprawie podziela stanowisko, iż samo formalne posiadanie statusu słuchacza szkoły przy braku uczestniczenia w zajęciach lekcyjnych oraz przy braku przystąpienia do egzaminów w sesji egzaminacyjnej nie pozwala na przyjęcie, iż ubezpieczony kontynuował naukę, a w konsekwencji, że w tym okresie przysługiwało mu prawo do renty rodzinnej.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić zatem należy, że odwołująca Z. J. pobierała rentę rodzinną w spornym okresie jako świadczenie nienależne.

Jakkolwiek formalnie odwołująca posiadała w spornym okresie „status ucznia” (okoliczność tę w toku całego postępowania silnie akcentowała), to w semestrze 2012/2013 (04.09.2012 – 31.01.2013) ani razu nie była ona

obecna na zajęciach. W tym miejscu należy zauważyć, iż wprawdzie odwołująca na rozprawie w dniu 29 stycznia 2015 r. zeznała, że chciała kontynuować naukę i była to tematyka zbliżona do tej, którą studiowała, to jednocześnie przyznała, że dopiero kiedy otrzymała zawiadomienie o skreśleniu jej z listy słuchaczy (z uwagi na brak uczestnictwa w zajęciach) podjęła trud uczęszczania na zajęcia. Jak zeznała odwołująca, wcześniej myślała ona, iż wystarczające jest jedynie zdanie egzaminów końcowych (k. 24 akt sprawy). Powyższa argumentacja sprzeczna jest jednak z zasadami doświadczenia życiowego. Po pierwsze odwołująca miała zapewne dostęp do regulaminu szkoły, stąd też z pewnością zdawała sobie sprawę w jaki sposób następuje promocja słuchacza na kolejny semestr, przy czym osoba która podejmuje naukę winna ustalić w jaki sposób następuje zaliczenie semestru. W treści zeznań odwołującej istnieje również sprzeczność, skoro bowiem chciała ona kontynuować naukę i była to tematyka zbliżona do tej którą studiowała to samo tylko przystępowanie do egzaminów końcowych bez uczestnictwa w zajęciach nie zrealizowałoby jej zamierzeń. Tylko bowiem podczas zajęć odwołująca mogłaby w pełni zapoznać się z tematyką stanowiącą ich przedmiot. Istotne jest również to, iż odwołująca jest magistrem prawa, ukończyła studia na państwowej renomowanej uczelni, stąd też w świetle zasad doświadczenia życiowego wątpliwości budzi celowość podjęcia przez nią nauki w szkole o znacznie niższym statusie dydaktycznym aniżeli dotychczas ukończona uczelnia. Nadto sama odwołująca przyznała, że jedna z osób którymi się opiekowała - babcia J. J. zmarła w dniu 7 kwietnia 2013 r., a zatem w trakcie trwania drugiego semestru 2012/2013, w którym to odwołująca uzyskała frekwencję na zajęciach rzędu 67 – 100 %. Z powyższego wynika zatem, że ciężące na odwołującej obowiązki rodzinne nie stanowiły przeszkody w uczestniczeniu w zajęciach szkolnych. Mimo natomiast, iż w semestrze 2013/2014 (01.09.2013 r. – 31.01.2014 r.) odwołująca była już mniej obciążona obowiązkami rodzinnymi i dysponowała większą ilością wolnego czasu, frekwencja jej na zajęciach wynosiła zaledwie 17 %. W tym okresie odwołująca podjęła się natomiast, i to mimo ciężących na niej obowiązkach szkolnych, odbywania stażu w kancelarii prawniczej, przy czym jak wynika z materiału dowodowego realizacja obowiązku szkolnego nie kolidowała ze stażem. Nie sposób również uznać (w świetle wyżej cytowanych zeznań), iż odwołująca, która już raz została skreślona z listy słuchaczy z uwagi na brak uczestnictwa w zajęciach, nie wiedziała, że brak frekwencji oznacza skreślenie z listy uczniów szkoły (w roku szkolnym 2013/2014 w semestrze od 01.09.2013 r. do 31.01.2014 r.) Nadto mimo, iż realizacja programu nauczania na kierunku „technik administracji” przewidziana jest na okres 4 semestrów, odwołująca obecnie nie kontynuuje już nauki, nie zapisała się po drugim skreśleniu jej z listy słuchaczy- ponownie do tej szkoły, przy czym istotne jest że z dniem 1 stycznia 2014 r. wstrzymano odwołującej wypłatę świadczenia rentowego z uwagi na ukończenie przez nią 25 lat.

Mając zatem na uwadze całokształt materiału zgromadzonego w niniejszej sprawie oraz zasady doświadczenia życiowego, należy stwierdzić, że podjęcie przez odwołującą nauki w Zaocznej Policealnej Szkole (...) w P. w semestrze trwającym do 4.09.2012 do 31.01.2013, jak również w semestrze trwającym od 1.09.2013 do 31.01.2014 miało na celu jedynie uzyskanie świadczenia rentowego. Okoliczności sprawy wskazują bowiem na pozorność procesu kształcenia odwołującej w spornym okresie. Istotne jest, że w toku całego postępowania argumentacja odwołującej sprowadzała się w zasadzie do twierdzenia, że samo zapisanie się do tej szkoły i uzyskanie „statusu ucznia” przesądza o jej uprawnieniu do renty rodzinnej, przy czym istotne jest, że sama nawet odwołująca nie kwestionowała faktu braku uczestnictwa w zajęciach szkolnych w spornym okresie. Jak wynika natomiast z okoliczności sprawy, odwołująca w roku szkolnym 2012/2013 w semestrze trwającym od 4.09.2012 do 31.01.2013) w ogóle nie uczęszczała na zajęcia szkolne, a w roku szkolnym 2013/2014 w semestrze trwającym do 1.09.2013 do 31.01.2014 czyniła to sporadycznie.

Zaznaczyć także wypada, że dla realizacji obowiązku szkolnego nie jest wystarczające samo formalne zapisanie się do szkoły i uzyskanie „statusu ucznia” w sytuacji kiedy osoba podejmująca naukę wie, że nie będzie mogła z przyczyn obiektywnych realizować obowiązków z tym związanych. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do sytuacji, w której placówki kształcące pełne były by osób posiadających wprawdzie „status osoby uczącej się” ale w rzeczywistości nie pobierających nauki. Pobieranie nauki polega natomiast na wykonywaniu faktycznie obowiązków objętych programem nauczania, kształceniu się a nie na legitymowaniu się wyłącznie statusem ucznia.

Sumując, uznać zatem należało, że odwołująca pobierała rentę rodzinną w spornym okresie jako świadczenie nienależne.

Odnosnie natomiast odsetek za okres od dnia 23 października 2012 r. do dnia wydania zaskarżonej decyzji, uznać należy, iż w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do zobowiązania odwołującej do ich zwrotu za okres do dnia wydania zaskarżonej decyzji.

Przepis art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 Nr 11 poz. 74 ze zm.), jak i art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie określają tego, w jakim terminie nienależne świadczenie winno być zwrócone. W konsekwencji, według zasad prawa cywilnego, ubezpieczony - dłużnik winien spełnić świadczenie niezwłocznie od doręczenia mu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia, jako nienależnie pobranego. W wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. (I UK 210/09, LEX nr 585713) Sąd Najwyższy stwierdził, że nie można utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Pogląd ten umacnia treść art. 84 ust. 4 i ust. 7 ustawy systemowej, w których użyte zostały sformułowania "kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją" (ust. 4) oraz "uprawomocnienie się decyzji ustalającej te należności" (ust. 7). Świadomość uzyskania prawa do świadczeń na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo innego rodzaju wprowadzenia w błąd organu rentowego jest jedynie jedną z przesłanek wydania decyzji. Organ rentowy jest przy tym z mocy art. 138 ustawy emerytalnej (tak samo z mocy art. 84 ustawy systemowej) ograniczony, co okresu, za który może żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń. Podobne stanowisko zajął już Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16.12.2008 r. I UK 154/08,

Mając powyższe na uwadze Sąd zmienił zaskarżoną decyzję o tyle, że nie obciążył Z. J. odsetkami za okres sprzed wydania decyzji (pkt 1. wyroku art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.), w pozostałym zaś zakresie odwołanie oddalił na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Renata Pohl